

*Автор: Гожа Алла,
учитель вищої кваліфікаційної категорії,
«учитель-методист» НВК № 28 м. Рівне*

**Ім'я уроку: «Земле рідна, скільки буду жити,
Стільки і любитиму тебе» (М. Луків).**

Тема: Систематизація та узагальнення вивченого про прикметник.

Мета уроку:

- узагальнити знання учнів, здобуті при вивченні теми «Прикметник», учити застосовувати теоретичні знання на практиці;
- розвивати мовлення учнів, увагу, пам'ять;
- прищеплювати любов до рідного краю, мови;
- виховувати вміння толерантно співпрацювати у групах, парах.

Обладнання: слайди «Подорожуємо вузькоколійкою», квитки-питання, музика, макет потяга - «кукушка», «Маршрутний лист», тлумачний словник, посібник «Мій краю Поліський», ім'я уроку «Земле рідна, скільки буду жити, стільки і любитиму тебе» (М. Луків).

Тип уроку: Узагальнення знань, умінь, навичок.

Хід уроку

I. Мотиваційний етап.

1) Забезпечення емоційної готовності.

(Перегляд слайдів «Подорожуємо вузькоколійкою».)

- Діти, назвіть одним прикметником свої враження від перегляду цих слайдів.

Учитель. Ви любите подорожувати? А чи доводилося вам вирушати у мандрівку потягом? Сьогодні ми з вами здійснимо уявну подорож за маршрутом «Полісся моє чарівне». Нашим екскурсоводом буде добре знайомий нам Прикметник. Адже він любить усе прикрашати, любить дивувати і зачаровувати. У мандрівку вирушимо вузькоколійкою потягом «кукушка» у вагоні знань.

- А що ви знаєте про вузькоколійку? Чи хтось із вас їздив нею?

(Учитель краєзнавства і географії розповідає про вузькоколійку і її назву «кукушка».)

Учитель. Але без квитків їхати не зможемо. Виникає запитання: де ж узяти гроші? Ваші відповіді на запитання й будуть умовними грішми, за які ви зможете придбати квитки.

2) Актуалізація суб'єктного досвіду й опорних знань.

(Запитання написані на різнокольорових квитках (жовтих і блакитних).

«Мозковий штурм»

1. Яка частина мови називається прикметником?
2. Яким членом речення найчастіше є прикметник?
3. На які розряди за значенням поділяються прикметники?
4. Що характеризують якісні прикметники?
5. На які запитання відповідають присвійні прикметники?
6. За чим змінюються прикметники?
7. Від якої частини мови залежить рід, число, відмінок прикметника?
8. Від яких прикметників утворюються ступені порівняння?
9. Як утворюється проста форма вищого ступеня порівняння?
10. Як утворюється складена форма найвищого ступеня порівняння?
11. Назвіть прикметники короткої форми.
12. Якого відмінка у порівнянні з іменником немає у прикметника?
13. Чи від усіх якісних прикметників можна утворити ступені порівняння?
14. Які присвійні прикметники пишуться з великої літери?
15. Яку роль у мовленні виконують прикметники?

(Якщо окремі учні не знають відповідей на запитання, інші діти позичають їм гроші – відповіді.)

II. Цілевизначення та планування.

Учитель. Молодці, тепер спокійно можемо вирушати, але запишемо у ваших маршрутних листах число, класна робота, тему нашого уроку.

- Що ви очікуєте від сьогоднішньої подорожі на задану тему?
- Отже, подорожуючи вузькоколійкою, милуючись краєвидами дивовижного Полісся, ми з вами повторимо, закріпимо і систематизуємо знання з теми «Прикметник», бо наступного уроку ви писатимете контрольну роботу. І сподіваюсь, отримаєте масу позитивних вражень від нашої подорожі. Вмоцуймося і відправляємося! (Звучить гудок «кукушки».)

III. Опрацювання навчального матеріалу.

Перша станція «Зелене Полісся»

Робота з текстом

Зелене Полісся

Усіх нас оточує напрочуд щедра і мальовнича природа. Зелене Полісся має безліч голубих річок і озер, лісових масивів, серед яких виділяються просто казкові місця. Від першого подиху весни аж до білих снігів радує нас своїм різнобарв'ям дивовижний рослинний та тваринний світ.

- Перед вами текст «Зелене Полісся». **Ваше завдання:** прокоментувати епіграф; прочитати виразно текст; визначити тему. Яка частина мови допомагає нам довести, що наша природа щедра і мальовнича? Назвати прикметники, вписати з першого речення прикметники (жовті квитки) та з другого речення (блакитні квитки); зробити їх морфологічний розбір (2 учні працюють біля дошки, інші у зошитах).
- Для того щоб продовжити нашу подорож, Прикметник пропонує нам ще одне випробовування: пригадати групи прикметників за значенням і вписати їх із тексту.
- Які є групи прикметників за значенням?

Розподільна вправа

- У ваших маршрутних листах виділено три колонки: якісні, відносні, присвійні. Вписати із тексту «Зелене Полісся» прикметники, розподіливши на три колонки.
- Якої групи прикметників у тексті немає? (Присвійних)

Вправа «Хто швидше»

Завдання: утворити і записати присвійні прикметники до третьої колонки, що відповідають коротким визначенням.

1. Яйце, яке знесла курка. (*Куряче*)
2. Садиба, яка належить батьку. (*Батькова*)
3. Житло, що належить лисиці. (*Лисяча нора*)
4. Слід, який залишив вовк. (*Вовчий слід*)
5. Твори, які написав рівненський письменник Євген Шморгун. (*Шморгунові*)

Друга станція «Урочище Юзефин»

Учитель. Молодці! Наш екскурсовод Прикметник запрошує нас до Рокитнівського району. І наступна станція «Урочище Юзефин». Тут росте дуб,

якому 1300 років. Я випадково на цій станції почула розмову місцевого історика та учня. Пропоную і вам послухати цей діалог.

Рольова гра «Ми актори»

- Миколко, ти чому не був на музейному уроці?
- Бо у мене були важливіші справи.
- Цікаво. Які ж це?
- Мій дідусь розповів, що в наших лісах росте дуб, якому уже більше 1300 років. От я вирішив його знайти.
- Якби ти, Миколко, прийшов на сьогоднішнє заняття, то й дізнався б про цього велетня.
- Олександрє Миколайовичу, а Ви могли б мені хоч щось розповісти про нього.
- Добре, слухай. Росте це диво в урочищі Юзефин. Це найстаріший дуб на території України. Настільки старий, що давно став подібний не на дерево. А на якусь стародавню руїну. Адже він стоїть уже 13 століть. Цей дуб міг бачити самого князя Ігоря і його дружину, коли ще з древлян збирали данину. Він є гордістю Полісся.
- Дуже Вам дякую! Я обіцяю, що більше ніколи не буду прогулювати Ваші заняття та й інші теж.

Учитель. Дякую нашим акторам. Діти, який висновок зробив для себе Миколка? А для себе? Ми забули про нашого Прикметника. Він пропонує нам провести «Хвилинку епітетів».

Хвилинка епітетів

Завдання: доберіть якомога більше епітетів до слів **дуб, природа** (жовті); **дерево, Полісся** (блакитні). Введіть їх у речення і підкресліть прикметники як члени речення.

- Що таке епітети?
- Яку роль вони відіграють у мовленні?

Фізкультхвилинка

- Ви, напевно, трішки втомилися, бо багато сиділи, а це шкодить здоров'ю. Отже, підніміться, виконаймо вправу на уважність і порухаємося.

- Нагадайте, як ми визначали групу прикметників – твердо чи м'яку.

Завдання: якщо прикметник належить до твердої групи, то підніміть руки, якщо до м'якої, то розведіть руки в сторони.

Справжній, добрий, мужній, дивовижний, поліський, вечірній, уважний.

Третя станція «Соколині гори»

Учитель. Діти, ви любите гори? А знаєте, що людей, які лазять по скелях, називають екстремалами (лексичне значення слова у маршрутних листах). На Рівненщині також є гори. І наступна наша станція «Соколіні гори». Дивовижна назва! Про це чудо природи розповість нам учитель краєзнавства та географії Осніцька Наталія Олександрівна. Ви ж уважно слухатимете та випишете з її розповіді прикметники.

(Розповідь учителя географії)

- Дякуємо Наталії Олександрівні. А чи вам, діти, сподобалася розповідь? Зачитайте, які ж прикметники ви виписали. Чи від усіх можна утворити ступені порівняння?

Вправа-конструювання

Завдання: утворити всі можливі ступені порівняння від двох прикметників (за кольором квитка).

- Щоб продовжити подорож Прикметник пропонує нам пройти крізь хащі Орфографії.

Словниковий диктант

Завдання: зняти риску, на місці крапок вставити потрібну літеру.

Широче...ий, лимо...ий, скля...ий, не/озорий, не/великий, кисн...вий, січн...вий, взутт...вий, фіз...чний. хім...чний, кисло/солодкий, земле/робський, жовто/гарячий, біло/сніжний, сніжно/білий, військово/полонений.

- Молодці! Діти, на наш потяг-кукушка сіло двоє зайців без квитків (діти у масках зайців), щоб вони змогли продовжити з нами подорож, ми маємо надати швидку допомогу: виправити помилки у їхніх рекламах.

I реклама (жовті)

- «Погорина» - найдоросліший журнал.
- НВК №26 – найбільш спортивніша школа.
- «Олейна» - найолійніша олія.

II реклама (блакитні)

- «Пізнайко» - найбільш популярніший журнал для дітей.
- «Ескімос» - саме солодке морозиво.
- НВК №26 – сама краща школа.

- Що не знають наші зайці?

- Дякую. Тепер наші зайці спокійно можуть приєднуватися до нас.

Четверта станція «Враження»

- Наша подорож підходить до завершення. Кінцева станція «Враження».

Завдання: написати невеличку творчу роботу (3-4 речення) «Мої враження від подорожі», використовуючи прикметники. Або можна скласти сенкан до слова «подорож». (Лунає мелодія.)

IV. Рефлексивно-оцінювальний етап.

- Чи сподобався вам урок?
- З яким настроєм ви підете з уроку?
- Який бал отримаєте на контрольній роботі?

Учитель. Удачі! Вірте в себе! Ви молодці! Запам'ятайте слова давньогрецького драматурга Есхіла: «Мудрий не той, хто надто багато працює, а той, чий знання корисні». Любіть свій край, своє Полісся, бо воно казкове, прекрасне, неповторне і дивовижне. Подорожуйте і вивчайте свій край, свою мову.

- Оцінювання.

V. Домашнє завдання.

Обов'язково: повторити вивчений матеріал про прикметник, виконати тестові завдання.

За бажанням: скласти діалог про нашу подорож, використавши прикметники, або написати замітку до газети «Полісся моє чарівне», використавши прикметники.